

ИНСТИТУТ ЗА ПРИМЕНУ НАУКЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ
ПОЗИВ ЗА ПРЕДАВАЧЕ ЗА ЕДУКАЦИЈУ САВЕТОДАВАЦА

Модул 10

НОВЕ И ИНВАЗИВНЕ ШТЕТНЕ ВРСТЕ - СТЕНИЦЕ

На основу члана 22, става 1 Закона о обављању саветодавних и стручних послова у области пољопривреде, обука и усавршавање пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача, поред осталог, обухвата и организовање едукације – тренинга пољопривредних саветодаваца у сарадњи са домаћим и страним образовним и истраживачким институцијама и стручњацима. Институт за примену науке у пољопривреди (ИПН) као овлашћена организација, по решењу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде бр. 021–01–92/2019–03 од 30.12.2019. године, као и на основу Годишњег плана усавршавања пољопривредних саветодаваца и пољопривредних произвођача за 2021. годину који укључује и план одржавања годишњег Семинара саветодаваца, организује горе наведену едукацију.

Опис модула – Едукације. Стенице, инсекти у народу познатији као „смрдибубе“, су велика група инсеката који се хране бодњем и сисањем биљних сокова, чиме могу нанети велику штету разним гајеним биљкама. Назив „смрдибубе“ потиче од тога што ови инсекти имају добро развијене жлезде, код одраслих инсеката, кроз које се луче материје непријатног мириса а имају улогу у одбрани јединке од потенцијаног непријатеља. Неке од врста стеница се готово никад (или веома ретко) не јављају у повишеној бројности унутар усева или засада одговарајућих гајених биљака. Због тога их већина пољопривредних произвођача не сматра значајним, јер до скоро није правила већу штету гајеним културама. Све већим и бржим транспортом робе и путника, се различити организми доселе на нова подручја, где могу да се прилагоде условима нове средине. Ако нађу повољне услове и домаћине, ове врсте увећавају своје популације, шире се у оквиру новог ареала, и не ретко узрокују економски значајне штете на омиљеним биљним домаћинима. На овај начин прилагодиле су се две тренутно најважније врсте стеница за биљну производњу, зелена повртна стеница (*Nezara viridula* L.) и браон мрамораста стеница (*Halyomorpha halys* Stall.). Овим се жели илустровати велика полифагност стеница, привученост различитим биљним домаћинима, као и разлике у особинама и понашању које раздвајају инвазивне од неинвазивних и/или аутохтоних врста међу којима има оних који су спорадични становници агроекосистема али и оних које, поред боравка унутар агроекосистема, где представљају штетне врсте, могу бити и узнемиравајуће у урбаним срединама. Због овога је важно разликовати стенице, и познавати њихово порекло, биологију и екологију развића, као би се на време уочила њихова потенцијална претња за биљну производњу.

Едукација ће се односити на пренос знања о штетности на воћу, ратарским условима, на поврћу у нашим условима. Сузбијање је компликовано због скривеног начина живота, миграција, неочекиваних појава у воћњаку, на соји или на поврћу.

Реализација овог модула омогућила би полазницима да на правилан начин разликују економски значајне врсте стеница од оних мање значајних, да савладају технике раног откривања и мониторинга врста у одговарајућим усевима/засадима, као и да сагледају могућности њиховог сузбијања у датим околностима. Циљ модула је да обезбеди непоходна знања у разликовању и мониторингу стеница у одговарајућим производним условима, и на који начин да се спроведу мере адекватне заштите.

Планирани резултати едукације. Очекивани резултат едукације је свесност саветодаваца о значају стеница за биљну производњу, значај важности разликовања врста, практични кораци или процедуре за откривање присуства и бројности штетних врста као и могућности њиховог сузбијања у воћњацима на пољима соје или поврћа. Такође, омогућиће саветодавцима да на основу досадашњих знања утврде време појаве, бројност популације, начин деловања, критеријуме избора инсектицида и ефикасност деловања на имага *H. halys* и *N. viridula*. Резултат едукације је оспособљеност саветодаваца да на адекватан начин приступе проблему и да га на време изнесу пољоприведним произвођачима којима стенице, на основу ранијих искустава, не представљају значајну претњу биљној производњи.

Предвиђени број учесника и група: Саветодавци из 22 ПССС, задужени за послове из области заштите биља - 1 група, око 40 учесника

Предвиђени термин одржавања едукације: 02.06.2021. године

Локација: Тематско предавање у учионици - Институт за примену науке у пољопривреди, Београд или on line окружење.

Задатак предавача

1. Тематско предавање у учионици: Израда презентација на тему Нове и инвазивне штетне врсте - стенице у складу са доле наведеним садржајем.

Едукација омогућава саветодавцима развој свести о различитим врстама стеница и њиховом значају за биљну производњу, нарочито инвазивних страних врста. Поред овога пружа им практична знања о начинима прикупљања података о појави и бројности стеница у засадима/пољима, биологији и екологији развића најважнијих штетних врста, као и о значају примене благовремених и адекватних мера заштите.

Садржај едукације:

- Морфолошке карактеристике стеница са освртом на економски најважније врсте;
 - Биологија и екологија развића најважнијих штетних врста;
 - Омиљене биљке хранитељке и развој симптома;
 - Мониторинг и узорковање;
 - Значај везе агроекосистема и урбаних средина;
 - Изазови и могућности у мерама контроле бројности
 - Резултати огледа у ратарско повртарској производњи
 - Сузбијање браон мраморасте стенице (*Halyomorpha halys* Stall.) и повртарске стенице (*Nezara viridula* L.) на воћу и поврћу.
2. Израда едукативног материјала (подсетник за саветодавце).
 3. Припрема теста.
 4. Израда предлога агенде за тематско предавање у учионици.
 5. Усаглашавање активности са организатором едукације.
 6. Израда извештаја по одржаној едукацији, у року од највише 3 радна дана по завршетку едукације.
 7. Рок за доставу докумената (презентације и др.) је најмање 3 радна дана пре одржавања едукација.

Приликом избора предавача биће узети у обзир следећи критеријуми:

Компетентност из области заштите биљака, ужа област ентомологија, искуство у сузбијању и мониторингу штетних организама.

- Висока стручна спрема (VII или VIII степен) из области обухваћене едукацијом;
- Радно искуство (најмање пет година) из области обухваћених едукацијом;
- Сертификати о похађаним обукама у области обухваћених едукацијом;
- Објављени радови (референце) из области обухваћених едукацијом;
- Сарадња са привредом;
- Искуство у мониторингу штетних организама
- Искуство у концепту сузбијања штетних организама
- Искуство у одржавању тренинга и обука пољопривредних саветодаваца и произвођача;
- Учешће на пројектима релевантним за одржавање едукације.

Пријаву са биографијом, доставити **најкасније до 8.3.2021. године, до 12 часова**, на следећу имејл адресу: mmaslovaric@ipn.bg.ac.rs или писаним путем на адресу Институт за примену науке у пољопривреди, 11000 Београд, Булевар деспота Стефана 68б, П.фах 43.

У разматрање ће се узети само пријаве пристигле у наведеном року.

Додатне информације могу се добити на број телефона: 011/2751 622. Контакт-особе: др Наташа Толимир и др Славица Чолић.